

1. Bölüm

HİSTEREKTOMİ SONRASI KRONİKLEŞEN AĞRI

Burak KAYA

Serbülent Gökhan BEYAZ

GİRİŞ

Kronik postoperatif ağrı (CPSP) şimdilere dek pek önemsenmemiş bir fenomendir. Uzun süre devam eden ağrı, kronikleşme için potansiyel oluşturur. Sadece amputasyon ve torakotomi gibi büyük cerrahilerden sonra değil aynı zamanda %6-7 oranında kronikleşme riski olan inguinal herni gibi küçük operasyonlardan sonra da ortaya çıkabilmektedir. Avrupa'da yapılan güncel, çok merkezli bir CPSP çalışmasına göre 12 aylık orta-şiddetli ağrı insidansı %10,8 iken, şiddetli ağrı insidansı ise %2,2 bulunmuştur. Norveç'te yapılan diğer bir geniş çaplı çalışmada ise son 3 yıl içerisinde bir cerrahi geçirmiş kişilerin %40,4'ü cerrahi bölgede kronik ağrı bildirilmiştir. Bu nedenlerle kronik postoperatif ağrı (CPSP) 2018'de güncellenen Uluslararası Hastalık Sınıflandırması (ICD-11)'de yerini almıştır.

Kronik postoperatif ağrının altında yatan mekanizmanın nedeni hala tam olarak anlaşılamamıştır fakat ya cerrahi süresince oluşan sinir hasarı ya da devamlı inflamatuvar cevap veya her iki nedenin birlikte olması kişinin ağrı algılamasının değişmesine yol açabilir. Preoperatif ve postoperatif ağrının şiddeti, cerrahinin tipi ve yaklaşımı, genetik ve psikososyal faktörler, genç yaş, kadın cinsiyet, cerrahi alanda veya başka bir bölgede mevcut olan

azalmış CPSP riski bildirilmiştir. Başka bir çalışmada ise epidural anestezi sonrası azalmış CPSP prevalansı (%34'e karşın %18) bildirilmiştir. Aynı şekilde, randomize olmayan bir diğer çalışmada intraoperatif deksmedetomidin uygulanmasının riski azalttığı bildirilmiştir. Bunun yanında epidural veya sürekli yara infiltrasyonu arasında bir fark bulunamamıştır. Sonuç olarak, akut postoperatif ağrının önlenmesine yönelik çalışmalara bakıldığında, sistematığı ve randomizasyonu daha iyi çalışmalara ihtiyaç devam etse de nöraksiyel ve periferik sinir bloklarının etkin yöntemler olduklarını ve akut bir postoperatif ağrının kronikleşme riskini azalttığını kabul edebiliriz.

SONUÇ

Son yıllarda histerektomi sonrası CPSP, birçok çalışmada tanımlanmıştır. Kronik postoperatif ağrıyı değerlendirme aşamasında, preoperatif ağrı, pelvik bölgedeki diğer ağrılar (örn, endometriozis, interstisyel sistit ve irritable bağırsak sendromu gibi) gibi nedenlerle zorlukla karşılaşılmaktadır. Histerektomi sonrası CPSP için nöropatik özellikler de net olarak tanımlanmaktadır.

CPSP gelişimi için, preoperatif pelvik ağrı, önceden yaşanan ağrılı hastalıklar ve hassas psikolojik durumlar risk teşkil etmektedir. Gelecek dönem çalışmalarında akut ağrı yönetimi ve perioperatif psikososyal müdahaleler gibi sonucu etkileyebilecek yöntemlerin etkinlikleri üzerinde durulması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Macrae WA. Chronic postsurgical pain: 10 years on. *Br J Anaesth* 2008; 101:77–86.
- Kehlet H, Jensen TS, Woolf CJ. Persistent postsurgical pain: risk factors and prevention. *Lancet* 2006; 367:1618–1625.
- Bayman EO, Brennan TJ. Incidence and severity of chronic pain at 3 and 6 months after thoracotomy: meta-analysis. *J Pain* 2014; 15:887–897.
- Aasvang EK, Gmaehle E, Hansen JB, et al. Predictive risk factors for persistent postherniotomy pain. *Anesthesiology* 2010; 112:957–969.

- Fletcher D, Stamer UM, Pogatzki-Zahn E, et al., euCPSP group for the Clinical Trial Network group of the European Society of Anaesthesiology. Chronic postsurgical pain in Europe: an observational study. *Eur J Anaesthesiol* 2015; 32:725–734.
- Johansen A, Romundstad L, Nielsen CS, et al. Persistent postsurgical pain in a general population: prevalence and predictors in the Tromso study. *Pain* 2012; 153:1390–1396.
- Treede RD, Rief W, Barke A, et al. A classification of chronic pain for ICD-11. *Pain* 2015; 156:1003–1007.
- Althaus A, Hinrichs-Rocker A, Chapman R, et al. Development of a risk index for the prediction of chronic postsurgical pain. *Eur J Pain* 2012; 16:901–910.
- Chapman CR, Vierck CJ. The transition of acute postoperative pain to chronic pain: an integrative overview of research on mechanisms. *J Pain* 2017; 18: 359.e1–359.e38. A comprehensive review describing the mechanisms involved in the transition from acute to chronic pain.
- Nikolajsen L, Sorensen HC, Jensen TS, Kehlet H. Chronic pain following Caesarean section. *Acta Anaesthesiol Scand* 2004; 48:111–116. 11. Brandsborg B, Nikolajsen L, Hansen CT, et al. Risk factors for chronic pain after hysterectomy: a nationwide questionnaire and database study. *Anesthesiology* 2007; 106:1003–1012.
- Brandsborg B, Dueholm M, Nikolajsen L, et al. A prospective study of risk factors for pain persisting 4 months after hysterectomy. *Clin J Pain* 2009; 25:263–268.
- Brandsborg B, Dueholm M, Kehlet H, et al. Mechanosensitivity before and after hysterectomy: a prospective study on the prediction of acute and chronic postoperative pain. *Br J Anaesth* 2011; 107:940–947.
- Han C, Ge Z, Jiang W, et al. Incidence and risk factors of chronic pain following hysterectomy among Southern Jiangsu Chinese Women. *BMC Anesthesiol* 2017; 17:103. A large study of 870 women describing pain characteristics and risk factors in a Chinese population.
- Beyaz SG, Kaya B, Ergonenc T, et al. Chronic postsurgical pain and neuropathic symptoms after abdominal hysterectomy: a silent epidemic. *Medicine (Baltimore)* 2016; 95:e4484.
- Theunissen M, Peters ML, Schepers J, et al. Recovery 3 and 12 months after hysterectomy: epidemiology and predictors of chronic pain, physical functioning, and global surgical recovery. *Medicine (Baltimore)* 2016; 95:e3980. A recent well designed study on the recovery after hysterectomy, covering not only chronic pain but also other aspects. Several validated questionnaires are being used.
- Pokkinen SM, Nieminen K, Yli-Hankala A, Kalliomaki ML. Persistent post-hysterectomy pain: a prospective, observational study. *Eur J Anaesthesiol* 2015; 32:718–724.
- Montes A, Roca G, Sabate S, et al., GENDOLCAT Study Group. Genetic and

- clinical factors associated with chronic postsurgical pain after hernia repair, hysterectomy, and thoracotomy: a two-year multicenter cohort study. *Anesthesiology* 2015; 122:1123–1141.
- Bouman EA, Theunissen M, Bons SA, et al. Reduced incidence of chronic postsurgical pain after epidural analgesia for abdominal surgery. *Pain Pract* 2014; 14:E76–E84.
- Fassoulaki A, Chassiakos D, Melemini A. Intermittent epidural vs continuous wound infusion of ropivacaine for acute and chronic pain control after hysterectomy or myomectomy: a randomized controlled trial. *Pain Med* 2014; 15:1603–1608.
- Kolesnikov Y, Gabovits B, Levin A, et al. Chronic pain after lower abdominal surgery: do catechol-O-methyl transferase/opioid receptor mu-1 polymorphisms contribute? *Mol Pain* 2013; 9:19.
- Pinto PR, McIntyre T, Nogueira-Silva C, et al. Risk factors for persistent postsurgical pain in women undergoing hysterectomy due to benign causes: a prospective predictive study. *J Pain* 2012; 13:1045–1057.
- Werner MU, Kongsgaard UEI. Defining persistent postsurgical pain: is an update required? *Br J Anaesth* 2014; 113:1–4.
- Bouhassira D, Attal N, Alchaar H, et al. Comparison of pain syndromes associated with nervous or somatic lesions and development of a new neuropathic pain diagnostic questionnaire (DN4). *Pain* 2005; 114:29–36.
- Hoofwijk DM, van Reij RR, Rutten BP, et al. Genetic polymorphisms and their association with the prevalence and severity of chronic postsurgical pain: a systematic review. *Br J Anaesth* 2016; 117:708–719.
- James SK. Chronic postsurgical pain: is there a possible genetic link? *Br J Pain* 2017; 11:178–185.
- Tian Y, Liu X, Jia M, et al. Targeted genotyping identifies susceptibility locus in brain-derived neurotrophic factor gene for chronic postsurgical pain. *Anesthesiology* 2017; 128:587–597.
- Dominguez CA, Kalliomaki M, Gunnarsson U, et al. The DQB1 03:02 HLA haplotype is associated with increased risk of chronic pain after inguinal hernia surgery and lumbar disc herniation. *Pain* 2013; 154:427–433.
- Weinrib AZ, Azam MA, Birnie KA, et al. The psychology of chronic postsurgical pain: new frontiers in risk factor identification, prevention and management. *Br J Pain* 2017; 11:169–177.